ОП Законодавча діяльність та нормопроектування в Україні

Блок дисциплін "Конституційне нормопроектування"

ВБ.01.01.02 Конституційна реформа України

Сучасна Україна перебуває на активній стадії будівництва власної державності, що відображається у постійному розвитку різних галузей права. Важливе місце у даному процесі посідає конституційне право. Це зумовлено потребою розбудови і зміцнення суверенної, правової, демократичної, соціальної України, необхідністю суттєвого підвищення ефективності влади в Україні. Закономірно виникає потреба в реформуванні, удосконаленні організації і діяльності, форм і методів роботи Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, органів виконавчої влади, органів судової влади, органів місцевого самоврядування та інших інституцій українського суспільства. Виходячи з наведеного вище і виникає необхідність розробки, впровадження та наукового дослідження конституційної реформи в Україні як основи подальшого динамічного розвитку Української держави, підґрунтя для проведення гуманітарної, парламентської, адміністративної, судово-правової, муніципальної реформ в Україні.

Метою вивчення дисципліни "Конституційна реформа в Україні" є надання знань, умінь, здатностей (компетенцій) з конституційної реформи в Україні для здійснення ефективної професійної діяльності майбутніх фахівців.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є:

- Конституція України та її розвиток; закони України про внесення змін до Конституції України; сучасна конституційна реформа в Україні;

- нормативна-правові акти, що регламентують проблематику реформування органів державної влади, місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб;

- конституційний лад, його закріплення в Конституції України, напрями вдосконалення; - конституційно

-правовий статус людини і громадянина в Україні та конституційно-правові засади гуманітарної реформи в Україні;

- народне волевиявлення та напрями його вдосконалення;

- конституційно-правовий статус Верховної Ради України та головні напрями парламентської реформи в Україні;

- конституційно-правовий статус Президента України та його вдосконалення в контексті сучасної конституційної реформи в Україні;

- конституційно-правовий статус органів виконавчої влади в Україні та його реформування в межах адміністративної реформи в Україні;

- конституційно-правові засади організації і діяльності органів судової влади, прокуратури, Вищої ради юстиції, Вищої кваліфікаційної комісії суддів, Державної судової адміністрації в Україні та їх вдосконалення в контексті судово-правової реформи в Україні;

- територіальний устрій України та адміністративно-територіальна реформа в Україні;

- конституційно-правові засади місцевого самоврядування в Україні та сучасна муніципальна реформа.

ВБ.01.02.02 Конституційний процес України на сучасному етапі

Як відомо, після прийняття Верховною Радою України 16 липня 1990 р. Декларації про державний суверенітет України та схвалення 24 серпня 1991 р. Акта проголошення незалежності України наша держава стала суверенною і незалежною. За роки, що минули після цих подій, вона пройшла непростий шлях. Розбудовувати державу за складних соціально-економічних умов при постійній нестабільності політико-економічної ситуації, значних протиріччях між законодавчою і виконавчою владами та деяких інших негативних факторах це досить складний виклик.

З прийняттям Конституції відбувся перехід на якісно новий рівень конституційного процесу України, обумовлений потребою вдосконалення і розвитку засад функціонування держави та державного будівництва. Це у свою чергу обґрунтовує важливість наукового дослідження конституційного процесу України на сучасному етапі.

В межах навчальної дисципліни «Конституційний процес України на сучасному етапі» здійснюється вивчення теоретичних і методологічних засад конституційного процесу, як фактору демократизації держави. Також досліджуються принципи соціальної державності в сучасному конституційному процесі та вивчаються принципи правової держави в контексті забезпечення конституційного процесу. Здійснюється конституційно-правовий аналіз конституційного процесу в Україні XX – поч. XXI ст.. Детально вивчаються особливості конституційних актів національно-визвольних змагань 1917–1921 рр., конституційних актів радянського періоду та конституційні акти незалежної України. Дана навчальна дисципліна висвітлює конституційний процес через призму трансформації інститутів державної влади та місцевого самоврядування, зокрема здійснюється аналіз розвитку парламентаризму, розгляд питання реформування системи виконавчої влади, дослідження конституційно-правових аспектів розвитку інституту глави держави, характеристика процесу модернізації системи судових та правоохоронних органів, аналіз конституційно-правового розвитку основ місцевого самоврядування. Досліджуються актуальні проблеми конституційного процесу в сучасній Україні, а саме політичні і правові детермінанти конституційного процесу, значення і роль органів конституційної юрисдикції у конституційному процесі, особливості їх реформування, проблеми стабільності конституційного законодавства, особливості конституційного процесу в контексті євроатлантичної інтеграції України.

ВБ.01.03.02 Роль громадянського суспільства у правотворчому процесі в Україні

Розбудова демократичної, правової і соціальної держави в Україні напряму пов'язана з формуванням громадянського суспільства. У сучасних умовах української дійсності інститути громадянського суспільства всього лише формуються, в силу чого не можуть повною мірою здійснювати дієвий контроль над державною владою. Проте вже зараз простежуються тенденції участі та зростаючої ролі інститутів громадянського суспільства, в механізмі реалізації конституційних прав і свобод людини і громадянина в Україні. Поряд з цим збільшується потенціал правотворчої діяльності громадянського суспільства, що обумовлює необхідність наукового обґрунтування і дослідження ролі громадянського суспільства у правотворчому процесі в Україні.

В межах навчальної дисципліни «Роль громадянського суспільства у правотворчому процесі в Україні» здійснюється:

- теоретичний аналіз концепції громадянського суспільства, його історія і сучасний стан;
- дослідження сутності, формування, структури та чинників розвитку громадянського суспільства;
- дослідження західної моделі громадянського суспільства;
- дослідження особливостей громадянського суспільства в країнах Центральної
- та Східної Європи;
- дослідження проблем розвитку громадянського суспільства країн Європи за умов колізій євроінтеграції кінця XX — початку XXI століття;
- дослідження політичних та соціально-правових проблем розвитку громадянського суспільства в країнах СНД;
- вивчення особливостей формування громадянського суспільства в Україні;
- аналіз ролі права та правової культури в процесі розбудови громадянського суспільства;
- аналіз взаємозв'язку громадянського суспільства і правової держави;
- аналіз впливу засобів масової інформації на формування громадянського суспільства;
- розкриття ролі правового виховання як найважливішої умови формування громадянського суспільства;
- дослідження політико-правових деструкцій влади як проблеми розбудови громадянського суспільства;
- вивчення основних механізмів участі громадянського суспільства у правотворчому процесі в Україні;
- дослідження проблемних аспектів реалізації правотворчої функції громадянського суспільства;
- аналіз шляхів розвитку інституту народної законотворчості в контексті громадянського суспільства.

ВБ.01.04.02 Політична складова нормопроектування

У сучасних умовах розвитку українського законодавства та відповідних змінах в юридичній практиці все більше уваги приділяється якості правових текстів (як нормативних, так і правозастосовних) та ефективності самої юридичної діяльності. Це вимагає не лише вдосконалення самих правових актів, проте й забезпечення високого рівня якості та наукової обґрунтованості всіх стадій правотворчості.

В Україні на удосконалення правового регулювання суспільних відносин спрямований активний процес створення нових правових норм, зміни та скасування чинних. У теорії права цей процес визначається поняттям ―нормотворчість‖. Саме у процесі нормотворчості створюються правові норми, що регулюють та впорядковують різноманітні сфери суспільних відносин, забезпечують нормальне функціонування соціуму, правопорядок і стабільність у ньому.

Проблема нормопроектування має як теоретичне, так і практичне значення. Її дослідження забезпечує належну наукову основу нормотворчої діяльності та відповідність об'єктивним потребам розвитку суспільства. До нормопроектувальників висуваються підвищені вимоги, що стосуються не тільки досконалого знання змісту права, але й специфіки його утворення та оформлення.

Складність нормопроектування обґрунтовується також необхідності врахування різних аспектів суспільних відносин та політико-правової дійсності для створення ефективного механізму правового регулювання. В даному контексті важливе значення має політична складова нормопроектування, оскільки процес створення нової норми права повинен бути спрямований на розвиток і практичну реалізацію існуючої політики держави в тій чи іншій сфері. Це у свою чергу сприятиме послідовності та узгодженості правового регулювання суспільних відносин.

В межах навчальної дисципліни «Політична складова нормопроектування» здійснюється вивчення теоретично-правових засад нормопроектування в Україні, змісту та елементів нормопроектувальної техніки, основних етапів нормопроектування, впливу політики держави на право та правотворчу діяльність, впливу політичної ситуації в країні на процеси визначення напрямків нормопроектування.

ВБ.01.05.02 Соціально-економічна складова нормопроектування

Розвиток та вдосконалення законодавчої бази будь-якої держави безпосередньо пов'язується із процедурою нормопроектування, що складає процесуальну основу створення та функціонування кожного окремого нормативно-правового акту. Процес нормотворчості відіграє роль утворюючого фактору, наслідком якого є прийняття, відміна або зміна положень нормативно-правових актів, що в цілому націлене на вдосконалення законодавчої бази держави.

Загальновизнаною в межах юридичної науки є думка про те, що метою нормопроектування є формування досконалої правової системи, придатної для розбудови демократичної, соціальної, правової держави та громадянського суспільства. Саме ця теза є досить актуальною для України на сьогодні. У наукових колах аргументується ідея про те, що неможливо реформувати правову систему без ґрунтовних перетворень процесів нормоутворення. Поряд з цим для вироблення шляхів вдосконалення нормопроектування необхідно усвідомлювати сутність даного процесу. Це у свою чергу не можливо зробити без дослідження соціально-економічної складової нормопроектування, що відображає цінність нормопроектування як засобу задоволення інтересів суспільства.

В межах навчальної дисципліни «Соціально-економічна складова нормопроектування» здійснюється вивчення впливу соціальних та економічних факторів на процес та результат нормотворчої діяльності, ролі аналітики суспільної дійсності у процесі нормопроектування, механізму впливу прийнятих нормативно правових актів на соціальну та економічну сферу суспільного життя, взаємозв'язку правильної нормотворчої техніки та якості врегулювання соціально-економічних відносин.

ВБ.01.06.02 Місце Президента України в нормотворчій діяльності

В умовах становлення правової демократичної державності значно зростає роль і значення інституту голови держави в Україні.

Президент України володіє широким колом повноважень (ст. 106 Конституції України), що мають ініціативний, контролюючий, установчий, легалізуючий характер, здійснюються в межах держави і на міжнародній арені, та допомагають йому ефективно взаємодіяти і впливати на всі гілки влади – законодавчу, виконавчу та судову, хоча ні до однієї з них він не належить. Крім того, видається об'єктивним й те, що для виконання таких повноважень він повинен володіти нормотворчою функцією, тобто видавати, відповідно, нормативно-правові акти, що є обов'язковими для виконання на території держави.

Актуальність нормопроектної діяльності Глави Української держави обґрунтовують суттєві виклики XXI ст., що мають як позитивний характер, зокрема, революційний прорив у розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, нові явища, що характеризують функціонування сучасної демократичної державності, такі як партисипативна демократія, «електронне врядування», пріоритет прав людини над правами держави, що не тільки соціалізують, а й гостро ставлять питання про якість самої нормопроектної діяльності Президента, а також про більш активне залучення громадськості до процесу підготовки, розробки й ухвалення його нормативно-правових актів; так й негативний – функціонування державності в екстраординарних умовах гострої економічної і соціальної кризи, а також війни з Російською Федерацією та її спроб «обвалити» міжнародний правопорядок.

В межах навчальної дисципліни «Місце Президента України в нормотворчій діяльності» здійснюється вивчення теоретично-правових засад нормотворчої діяльності Президента України, змісту та елементів нормопроектувальної техніки, основних етапів нормотворчої діяльності Президента України, місця нормативних актів Президента України в законодавстві нашої країни, шляхів розвитку нормотворчої діяльності Президента України в майбутньому.

ВБ.01.07.02 Місце виконавчої гілки влади у вітчизняній нормотворчій діяльності

В системі органів публічної влади держави органи виконавчої влади відіграють особливо важливу, інституційно-функціональну роль, оскільки на практиці реалізують приписи правових норм, перетворюючи їх у відповідні управлінські дії, розраховані на досягнення відповідного управлінського ефекту з телеологічною домінантою щодо здійснення як колективного, так й індивідуального соціального управління. Для цього органи виконавчої влади реалізують насамперед свою нормотворчу функцію.

Роль та значення нормотворчої функції органів виконавчої влади особливо зростає в процесі здійснення державно-правових реформ – конституційної, адміністративної, муніципальної. Саме в цей період потреби адміністративного нормотворення, що має свої особливості на відміну від нормотворення інших органів публічної влади, об'єктивно зростають, оскільки правове регулювання важливих суспільних відносин неможливо уявити без нормативно-правових актів органів виконавчої влади. Внаслідок цього вбачається, що головним завданням у цій сфері є об'єктивізація, актуалізація, акцентуація, рефлексія, удосконалення, оптимізація форм здійснення органами виконавчої влади нормотворчої діяльності та визначення ступеня правового впливу на суспільні відносини. У цьому процесі важливого та стратегічного значення набуває сам процес нпд органів виконавчої влади, який детермінує виконання цього завдання.

Крім того, варто зазначити, що політика європейської міждержавної інтеграції, що обумовила відповідний цивілізаційний вибір україни, ставить якісно нові завдання в процесі організації та здійсненні публічної влади, включаючи й виконавчу владу, яка в нових умовах повинна набувати все більш гуманізований координаційний характер, відмовляючись від переважно владного командного стилю здійснення. А це веде до трансформації основних засад її нормотворчої діяльності, включаючи й нормотворчій діяльності. Наведені обставини підтверджують актуальність даної навчальної дисципліни в контексті підготовки спеціалістів, здатних впроваджувати зміни щодо функціонування органів виконавчої влади та процесу реалізації цими органами нормотворчої діяльності.

В межах навчальної дисципліни «Місце виконавчої гілки влади у вітчизняній нормотворчій діяльності» здійснюється вивчення теоретично-правових засад нормотворчої діяльності виконавчої гілки влади, змісту та елементів нормопроектувальної техніки, основних етапів нормотворчої діяльності виконавчої гілки влади, місця нормативних актів виконавчої гілки влади в законодавстві нашої країни, шляхів розвитку нормотворчої діяльності виконавчої гілки влади в майбутньому.